

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 10 kor.
 Negyedévre — 4 «
 Helyben házhoz kordva:
 Egész évre — 10 kor.
 Negyedévre — 4 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 12 kor.
 Negyedévre — 4 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 ünnep utáni napok kivételével.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.
 Szerkesztőség köziratok visszaküldésére
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.
 Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.
 Helyes cím: **Arany 8. sz. 211.**

NAGYVÁRAD, szeptember 13.

Gerliczyné jubileuma.

Nagyvárad város és Biharmegye társadalma őszinte hálával, tisztelettel és elismeréssel ünnepelte tegnap 40 éves jubileuma alkalmából e városnak nemes lelkű urnőjét, a jótékonykodó áldott munkájában fáradhatatlan Gerliczynét és vele együtt a nőegyletet. A sok szép ünnepség kifárasztotta a grófnőt, a ki a tél óta folyton gyengélkedik, de reméljük, hogy a jó Isten megsegíti s megtartja őt, hogy tovább is folytathassa közöttünk áldásos működését.

A jubileumi ünnepség d. e. 10 órakor hálaadó isteni tisztelettel kezdődött, melyet Fetszer Antal segédpüspök végzett az olasz-új plébániatemplomban, melynek padsorai egészen megteltek a legelőkelőbb női és férfi közönséggel. A padsorok előtt az Erzsébet árvaház, a városi árvaház növendékei és Lujzamenház tagjai foglaltak helyet.

Mise után a nőegylet helyiségébe vonult a közönség, mely minden zugát betöltötte a termeknek és folyosóknak. A jelenlevők közül a következők neveit sikerült feljegyeznünk:

Özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné szül. Gerliczy Stephanie bárónő, Szegedy Györgyné szül. Gerliczy Irma bárónő, báró Gerliczy Ferencné szül. báró Fehérváry Gizella, özv. Benois de Limonet Károlyné szül. Des Echerolles Kruspér Laura, Szegedy Gina, Szegedy Erzsébet, báró Gerliczy Mar-

gít, báró Gerliczy Erzsébet, báró Gerliczy Felícia, Des Echerolles Kruspér Gilbertné szül. Podmaniczky Emmy bárónő, Hutszenreifer Ida, báró Gerliczy Ferenc, báró Gerliczy Félix, br. Gerliczy István, Des Echerolles Kruspér Gilbert, Grunwald Henrikné, Bozsikovszky Károlyné, B. Karg Jánosné, özv. Rimler Károlyné, özv. Bulyovszky Iózssefné, Medvigy Gáborné, Molnár Imréné, Butyka Lajosné, Schlauch Jozefin, Sal Ferencné, Vinkler Józsefné, Dr. Hoványi Gézáné, Molnár Lajosné, Pekanovics Imréné és leánya, Korbuly Józsefné, Schwarz Gézáné, Sas Edéné, Mezey Vilma, Kőszeghy Józsefné, Vueskics Aranka, Huzella Gyuláné, Vértessy Andorné, Batig Ferencné, Dus Lászlóné, Busch Dávidné, Személyi Kálmáné, Stark Róza, Schwarz Ábrahámné, Szentlélek Kálmáné, Germán Károlyné, Géher Antalné, Tóth Zsigmondné, özv. Brányi Gézáné, ifj. Rimanóczy Kálmáné, Janky Józsefné, Molnár nővérek, Karácsonyi Linka, Erőss Rezsőné, Balogh Kálmáné, dr. Kiss Döméné, Böszörményi Gézáné és leánya, Beznayk Jolán, özv. Török Kálmáné, özv. Polgárné, (Török-Szent-Miklósról), Szeles Lajosné, Niedermanné, Petri Gyuláné, Nadányiné, Ferdényi Olivérné, Sünger Bertalané stb. Fetszer Antal, Glac Antal, Miskolczy Ferenc, Mangra Vazul, Rimler Károly, dr. Molnár Imre, Molnár Lajos, Stark Gyula, Gyöngyössi István, Grócz Béla, Széchenyi Jenő, Winkler Lajos, Halász Gyula, Majer Antal, dr. Pataky Arnold, Mellau István, Novotny Alfonz, dr. Pácz Sándor, Korbuly József, Böszörményi Géza, dr. Vueskics Gyula, Mezey Mihály, Géher Lambert, Réz Mihály, Huszár László, Kozáry Gyula, Hlatky Endre, Ficzek Lajos, Leró Armin, dr. Mártonffy Marcel stb.

A nőegylet érdemes alelnöke özv. Grunwald Henrikné fogadta a mélyre meghatott grófnét a következő szép beszéddel:

Méltóságos Grófnő! Szeretett Elnöknőnk!

Sokszor gyűltünk már egybe ebben az emberszeretet által emelt hajlékban, de soha ily

ünnepélyes alkalommal, mint ezen pillanatban. Mert mi hozott ma minket itt össze? mi hozza rezgésbe szívünk minden idegét? Megünnepelni gyűltünk össze 40-ik évfordulóját annak, hogy a biharmegyei és nagyváradai nőegylet megalakult, amelynek Méltóságod volt lelkes alapítója és azóta fáradhatlan elnöknője.

Csoda-e tehát, ha az imént forró hálánk adóját róttuk le a Mindenhatónak, kinek áldása láthatóan lebegett mindenkor együletünk felett, lehetővé tette azt, hogy oly sok könyvet szárithattunk, oly sok nyomort enyhíthettünk, oly sok szerencsétlenül segíthettünk.

Oh valóban áldassék mindenek előtt az isteni Gondviselés, mely gyenge női kezek által is a szeretet csudáit művelni nem szünik! Áldassék az az isteni Szív, mely szeretetre gyulasztja az emberi szívet, hogy lelket mentsen és a siralom völgyében tövises és bojtortjánok közt zarándokoskodókat gyámolítsa! Légy általunk üdvözölve Te is szeretett Elnöknőnk hazánk lelkes honleánya, városunk közszeretében álló nagyasszonya, az árvák gondos anyja! Ha bánat érte nemes szívedet, itt az árváid közt megnyihült az, ha kebledet öröm dagasztotta, azt e helyen osztottad meg velünk, ha nagy tervek foglalkoztatták soha nem pihenő elmédet, itt közölted azokat velünk és innen indultak azok megvalósítására! Ékesebben szóló ajkak mint az anyémek méltassák érdemeidet, én a biharmegyei és nagyváradai nőegylet nevében szívünk sohasem muló háláját tolmácsolom, ragaszkodó szeretetünkről biztosítlak.

A szívekbe csak az Isten lát. Te szeretett Elnöknőnk nézz a szemünkbe és az a köny, melyet ott látsz ma csillogni, a mi hálánk a multa és a mi kérelmünk a jövőre nézve! Isten áldjon meg, Isten tartson meg soká!

A grófnőt nagyon elérékenyítette a ked-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

San Franciskó pusztulása.

Írta: James Hopper — Angolból fordította: dr. Némethy Gyula.

Éjfél tájban a Nagy Operában voltam, ahol a Carried társulat »Carment« adta. Még most is előttem áll Caruso, amint felszakítja az aréna ajtaját, s mint gyilkol, hallom Fremstadt sikoltását, Caruso bűnbánó jajveszékélését, tuláradó szenvedélyvel vegyítve, látom páratlan csuszó mozdulatát a nő felé, mielőtt a függöny legördül. Látom magamat, amint lassan visszasétálok ujságunkhoz, a Call-hoz, magamban mormogva: »Bizony amit ma este éreztem az az emberi megrudalás tetőpontja.« Most pedig, ha erre gondolok, csaknem kacagnom kell.

Leadván e kéziratot, a Post Streetre mentem a Neptune-Hotelben lévő lakásomra hét utcával lejjebb. Hajnali két óra volt. S. Franciscó legszebb órája. A zugó tengeri szél elhallgat ilyenkor; a száraz földről már hajnal illatával vegyes szellő árad.

A lejtőről melyre fölkapaszkodtam, az alsó nagy épületek sötét alakjait a kikötött zöld és vörös lámpáival, a horgonyzó hajók körvonalait s még messzebb, a szárazföldi városok otthonos tűzhelyszerű pislogását. Lelkem egy kiválóan békés éjszaka bűvölete alatt állott.

* The Destruction of San Francisco. The Strand Magazine, Sept. 1906. Egy sanfranciskói szemtanú, a Call tudósítójának ezen leírása az amerikai ujságok véleménye szerint a legjobb, legteljesebb valamennyi között.

A Post Street egyik bérkocsi istállója előtt, a Powell és Mason Street között haladva, hirtelen éles sikoltásszerű nyereség ütötte meg füleimet. A sötét kapu alatt ácsorgó kocsi megkérdeztem, mi a baj. »Nyugtalan ma éjjel; nem tudom mi bántja, felelé. Amint betekintek, egész csomó pata menyörgésszerű dobogása hallatszik az istállóból.

Fölmentem lakásomra. »Szép éjjel«, szólt a liftes gyerek. »Gyönyörű« felelé. Három óra volt, mikor lefeküdtem.

Aludtam, de meleg nyugtalan szunyadvással. Álmodtam. Sikoltásokat hallottam. Caruso sikoltása volt Carmen leterített teste előtt az istállóbeli paripa éles sikoltásával vegyítve. Összeültek egyre erősködtek, s fenyegető crescendoval, s ekkor fölbredtem a város pusztulására.

Hihetetlennek látszott a rengés hevessége. Oly hirtelen, oly vad határozottsággal támadt, hogy semmi kétséget nem hagyott fenn célja felől. Ugy kapott bele a földbe mint valami földöntúli boldog, az éhes dihl csattogásával. A föld volt a patkány, melyet csikorgó fogaival rázott rázott, időközönként némi fáradtság szünetével, majd ismét veszett harag kitérésével. Amennyire emlékezhetem, benyomásaim a következők voltak: először, néhány másodpercig a hitetlenség érzete, majd a végpusztulás érzete, ismét a hihetlenség a rezgések hevességét illetőleg. »Hihetetlen, hihetetlen« azt hiszem, hangosan mondtam. Azután a vég érzete.

— Ez a vég — St. Pierres Samoa Vesuvius, Formosa, San Franciscó — ez a halál. — Ugyane pillanatban fölillant előttem a város

képe, amint az ég felé tajtékzó hullámok árja elsöpri. Azután ismét a hitetlenség érzete, s rázkódás nagyságát és hevességét illetőleg.

»Hihetetlen, — függőleges és forgó — nézz rám az ágyamban, mint a hal a süttö serpenyőben! utóbbi kép tetszett. »Épen mint a hal a serpenyőben,« ismétlém. Ösztön kapott meg hogy kijussak a rémesen ropogó falak közül, melyet aztán menten visszafójtott az ellenszenv a feltűnés iránt. Na, ha meghalok, ágyban halok meg, nem pedig a szabad ég alatt meztelenül.

Ismét hitetlenség érzete a rázkódás hosszúsága és rettenetes makacsságával szemben. Végre a kíváncsiság »látnom kell« . . .

Fölkeltem és az ablakhoz léptem. Ki akartam nyitni, de az ablakszárny előzékenyen kitélé esett, úgy, hogy menten kidughattam fejemet. A padló lábam alatt, mint valami geysir. Hallottam aztán a zuhatag módjára alázuhánótéglák ropogását, a hajladozó gerendák recsegését az egész városban s láttam a holdat nyugodt halvány félholdat a hajnali, zöldes színű égen. Alatta egy be nem fejezett felhőhorzsoló (skyscraper) vázalakja ingadozott jobbról-balra oly tulzott és képtelen lendülettel, mint egy pálmafa a zivatarban.

Azután jött egy rengés, mormogáshoz hasonló hanggal, dühének tetőpontjára emelkedett s lakóházamnak hátsó fele három emelettel fölöttem lehullott. Mint egy árnyék úgy tűnt fel előttem az egész tömeg leomlása. Néhány kisebb faházat ütött le alant a kis utcában. Láttam, hogy omlanak össze üres tojás mód-

ves beszéd, melyre csak sirva tudott válaszolni; ígérve, hogy míg Isten élte, az egyleté lesz ezután is szíve minden dobbanása.

Utána *Miskolczy* Ferenc alispán üdvözölte megleghangu beszédben a jubiláns grófnőt s biztosította őt és az egyletet Biharmegye közönségének hálaáért, elismeréséről.

Gerliczinyé válaszában kiemelte, hogy nem akar ugyan politizálni, de nem mulaszthatja el, hogy mikor az abszolút korszakban megalakult az egylet s az akkori kormány nem akarta megerősíteni alapszabályait inkább felfüggesztették az egylet működését, csak hogy megvédjék autonómiájukat.

Azután a város nevében *Rimler* Károly köszöntötte a következő poetikus szép beszédben az ünnepeltet:

Méltóságos Grófnő!

Hivatali állásomból kitolyólag igen sokszor van alkalmam — igaz különös formai megbízás nélkül — mégis városom közönsége nevében beszélhetni s üdvözlőket tolmácsolni. Ma is városom közönségének nevében kezdem üdvözlőmet, de érzem, hogy e különben sablonos megkezdés — városom közönsége nevében — soha sem volt oly igaz, oly bensőségteljes, mint a jelen ünnepélyes pillanatban.

Ünnepel ma városom minden rendű és rangú polgára, az ünneplés azonban nem külsőségekben nyilvánul meg, mert hisz a mai ünnepély mozgató rugója a szív s a szívben székelő szeretet, mely Méltóságod egész életét irányította, mely sohasem kereste a zajos ünnepeket, hanem elhúzódott a szegények kunyhóiba, a szenvedések tanyáira és csak egy kötelességet ismert: jót tenni embertársaival, letörölni a szenvedések által kiváltott könnyeket.

Ma oly időket élünk, midőn szeretjük a jótékonyt minél nagyobb lármával gyakorolni és megköveteljük, hogy a legkisebb jótékony is rögtön a legnagyobb nyilvánossággal viszonzatassék.

Mennyivel nemesebb, mennyivel magasabb a Méltóságod élete, ki négy évtizeden keresztül állott e vármegye és város közjóté-

konysági intézményeinek élén és megvalósítá halmassal, önfeláldozó intencióit. Mélyen átérező, lelkes segítőtársainak élén szolgálta az ember-szeretetet szent ügyét.

Alkotásai a biharmegyei nőegylet, az Erzsébet leányárvaház, a Luiza menház, az idők végtelenségéig fogják hirdetni a közjótékony terén gyakorolt és örökké fennmaradó érdemeit és ha az idők mindent szétmorzsoló vafoga a követ és téglát is megsemmisíti, melyből ez intézmények felépültek, az árvák és özvegyek, az elhagyatottak szívében nemzedékről-nemzedékre fent fog maradni az emlékezet és hirdetni fogja az idők végtelenségéig Méltóságod szívósságát és tündöklő érdemeit.

Szívem egész melegével üdvözölöm Méltóságodat az Ön által alapított közjótékony intézmények megalapításának 40 éves évfordulója alkalmából, boldognak érzem magamat, hogy városom képviselőjében az érzelmeiket én tolmácsolhatom, kérem a Mindenhatót, árá s minden áldását nemes lelkére, adja vissza élet erejét, életkedvét s ezzel együtt teljes egészséget, hogy azon a téren, melyen egész életét, tevékenységét és munkáját szentelte, még sokáig működhessek.

Majd *Böszörményi* Géza egyleti titkár olvasta fel az egylet negyvenéves történetét, melynek főbb adatait már tegnapi tárcarovatunkban ismertettük.

A protestáns nőegylet és internátus nevében *Korbuly* József, az izraelita nőegylet nevében pedig özv. *Schwarz* Abrahánné üdvözölték.

Az Erzsébet árvaház volt növendékei nevében *Bernátsik* Mariska óvónő intézett csinos beszédet nagy jöttevőjükhöz.

A városi árvaház nagyérdemű elnöknője özv. *Des Echerolles Kruspér* Sándorné intézetének két ügyes növendékét vezette a jubiláns elé, kik bátran mondták el szép köszöntőjüket.

A grófnőnek mindegyikhez volt néhány kedves szava, de legtöbbször elfojtotta szavait az elérékenyedés, mit annál hangosabban pótolta a közönségnek szünni nem akaró lelkes éljenzése.

Fél 12-kor a *Lujza menházba* vonult át a

közönség, hogy tanuja legyen a grófnő arcképe leleplezésének. A pompás arckép Fekete műintézetéből került ki s felette villanyos körtek tüntették ki az őszinte jókívánságot: éljen!

A menház dísztermében a menház lakói nevében *Kosimír* Róza gondnoknő fogadta az ünnepelt grófnőt s pompás virágbokrárt nyújtott át neki.

Majd *Huzella* Gyuláné kezdett magasan szárnyaló ünnepi beszédben, de észrevéve a grófnőnek kimerültségét, gyöngéd figyelemmel csak a beszéd hatásos befejező szavait mondotta el, mire lehullott a lepel az arcképről.

Az ünnepség keretén kívül a *Katholikus Kör* küldöttsége *Palotay* László praelátus elnök vezetése mellett kereste fel a grófnőt, ki lelkes támogatója minden katolikus mozgalomnak.

A *Katholikus Legényegylet* hálaáért pedig dr. *Vucskics* Gyula elnök tolmácsolta a jubilánsnak, kinek méltán köszönheti a legényegylet remek szép zászlaját.

A bankett.

A Pannónia téli kertjében adott bankettre a város elítte 8 óra tájban szorgosan gyülekezett. Másfél száz volt a terítékek száma.

Az étrend a következő volt:

Tok tartár-mártással
Bélsziú körözve
Vegyes szárnyas, saláta és compottal
Crémes- és almás-lepény
Fagyalt
Gyümölcs

Jelen voltak:

Özv. *Des Echerolles* K. Sándorné, özv. *Benois* Limonetné, *Szegedi* Györgyné, *Gza* és *Irma* leányával, báró *Gerliczy* Ferenc és neje *Fejérváry* Gizella Margit és *Erzsébet* leányaival, *Sal* Ferenéné, *Schlauch* Jozefin, dr. *Molnár* Imréné, *Grunwald* Henrikné, *Busch* Dávidné, *Mezoy* Vilma, *Stark* Róza, *Eröss* Rezsóné, *Balog* Kálmánné, *Sas* Edéné, *Dus* Lászlóné, *Pekanovits* Imréné, *Szentlélek* Kál-

járja, s a téglák így estek keresztül a házfödeleken, mint valami selyem papirosan.

A rezgések megszűntek s én elkezdtem öltözködni. Azután feltűnt a nagy csend. A hosszú rengés alatt ebben a néppel tele házban sem hallottam egyetlen sikoltást, hangot, zokogást vagy suttogást sem. Most is, hogy a szeretőmlő házak dübörgése megszűnt s csak itt-ott hullott egy-egy téglá, mint egy-egy elállott eső utolsó cseppjei, a csend folytatódott s ez valami szörnyű dolog volt. Majd a kis utcában valaki elkezdett nyögni. Egy asszony szelid, csendes nyögése volt.

Lementem a lépcsőkön, az utcákra, melyek tele voltak néppel, félig öltözött borzas, de hallgatag, tökéletesen csendes néppel, mintha egyszerre némává, hülyévé lett volna valamennyi. Lementem a házunk mögötti kis utcába, de elhagyatott volt, s a leomlott házak üreseknél tünnek fel. Lementem a *Post Streeten* a város középpontja felé, s a reggeli ragyogó fényben láttam sok férfit, nőt, szürke arccal, de egy se szólott. Mindnek bizonyos sértődött arckifejezése volt, de nem fizikai fájdalomtól, hanem bizonyos bántódott érzékenység módjára, mintha valamely meghitt volna el rajtuk, mondjuk igazságtalanságot követett volna el rajtuk, vagy mintha valaki valami durvaságot mondott volna nekik. Ami engem illet, sajtáságos kevélység fogott el. Végtelenül büszke voltam magamra. A rettenetes percek tökéletes önuralommal mentem át, s most is nyugodt voltam, föltétlenül nyugodt. Kidül-lesztettem vellemet s csudálkozva tekintettem megriadt polgártársaimra.

Es mégis mikor néhány nap múlva találkoztam egy barátommal, aki épen ez időtájt látott, azt mondta oly izgatott voltam, hogy

beszélni se tudtam, hogy karjaim taglejtés közben reszkettek s szemeim egy hüvelyknyire dülledtek ki üregeikből. Amint sétáltam az utcákon roppant serénységgel jegyeztem az ujság részére. Ez és ez a szám, ez és ez az utca s egy párkány leomlott; ez az épület, ez a földél leomlott, ez az épület összeroskadt. — Azután »Uram Isten!« kiáltottam fel magamban gyerekes bosszúsággal: »csak nem irok jegyzéket a város minden épületéről!« Azután folytattam utamat a szerkesztőség felé. Azt hittem, hogy nagyon pontosan figyelek mindenre, de nem úgy volt. Most emlékszem, hogy láttam a *Savay* Hotel tetején beomlani az udvarba. De eszem ágában se volt megtudni, hogy sokan sérültek-e meg vagy pusztultak el. Inkább a legjelentéktelenebb részletek ragadták meg figyelmemet. Emlékszem egy emberre az *Union Synare-en*, aki rózsaszín fürdőruhában, hóna alatt rózsaszín nyakkendővel sétált mezitláb a homokjárdán. A *synare** közepén egy öreg ember állott, aki a legnagyobb figyelemmel igyekezett leolvasni a *Dewey*-emlék föliratát olyan pápaszemen át, melynek üvegei kiestek. Keresztül mentem a *synare-en*, s akkor hallottam először beszédet. Egy ember így szólt hozzám: »Nézzé!« Arra néztem, amerre mutatott, egy három emeletes fa-épületre, melyet *Gearynek* neveztek.

A *Stochton* és a *Geary* utcák sarkán egy épülőfélben lévő ház és egy nagy ház között állott. A két felhőkarcoló** oldal falait a kö-

* *synare* nnk nevezik angol nyelven a kisebb, de beparkozott tereket.

** *skyseapernek* felhőkarcolónak nevezik Amerikában a sok emeletes, toronymagasságu házi-óriásokat.

zöttük álló faépületre ejtették, melynek csak homlokfala állott, mintha kártyaház lett volna.

Egyik ablaknál egy ember állott. Egy hosszú posztó darabot eresztett le a földre, mely olyanforma vastag lehetett, mint egy szalag, kétségkívül azzal a szándékkal, hogy lecsuszik rajta. Odakiáltottam neki, hogy várjon egy pillanatig, s az ajtóhoz rohantam. A lépcsőket még állva találtam, a homlokzat hosszában, odaragasztva a falhoz. Fölmentem a harmadik emeletre, gipsz és vakolat halmazon át s ott elfeledkeztem emberemről, mert egy szobába jutottam, hol törmelékek borított ágy állott, melyből vékony kéz nyult ki segélykiáltás gyanánt.

Széthánytam a lomot s egy nőt találtam, még élve, egy kis karcsu teremest, kit könnyű szerrel vittem le és egy mellékutcába, hol valaki aztán kocsióra ültette. Egy emberrel viszszamentünk s még egy asszonyt találtunk, kit egy ajtón vittünk le. Haldoklónak látszott. Egy másik szögletben is volt egy nő, de téglacsomó volt felette s meg volt halva.

Lementem a *Call*-hoz, hogy megírjam a tudósítást. A nap már felkelőben volt a *Market Street*től délre fekvő népes kerület fölött uszó füstlepel mögött. A *Call Building*, a város legmagasabb épülete épen állott, valamint a *Dramier Building*, amely a *Call*tól három utcányira esik, végre a *Chronicle* *Palotája*, a *Market Street* felé. A *Call* kiadóhivatala ellen aen omladozott a főépület mögötti kis utcában. Az ajtóban összetaláltam *Bowie*-val, a szerkesztővel. »Hopper« ugymond a *Brunswick Hotel* a *Sixth*, meg a *Felsőm* összeomlottak, sok száz emberrel bennük. Erről hozzon tudó-

mánné, Schwarcz örnagyné, Vucskics Aranka, Ficzek Lajosné, Butyka Lajosné, Vértessi Arnoldné, Nagy Horváth Zoltánné, Schuh Károlyné, dr Sebő Pálné, Batig Ferencné, Fekete Sándorné, Brányi Gézánné, Hutscherreiter Ida, Glac Antal főispán, Fetszer Antal püspök, Rimler Károly, dr Fráter Imre, Butyka Lajos, Tóth Imre, Hlatky Endre, Harmathy Károly, Böhm Jenő, dr Halász Lajos, Pallay Lajos, dr Gyöngyössi István, Korbély József, Szentlélek Kálmán, Pác Sándor, Novotny Alfonz, Kiss Kolos, Nagy Márton, dr Stokker József, Pekanovits Imre, Makucz Ernő, Rees L. E., dr Vucskics Gyula, Kiss László, Jelinék Géza, Fekete Sándor, Horváth alezredes, Miskolczy Ferenc, Böszörményi Géza, Mezey Mihály, Winkler Lajos, Papp Miklós, Stauber József, Kugler Albert, Kiss Dávid, Márkus László, Réz Mihály, dr Molnár Imre, Ficzek Lajos, Stark Gyula, Láng József, dr Mayer László, Mayr Sándor, Sas Ede, Kubinyi százados, dr Döry Ferenc, Kozáry Gyula, Mellau István, Des Echerolles K. Gilbert, Des Echerolles K. Sándor, Erőss Rezső, dr Géher Lambert, Számbovovszky Rezső és még sokan.

Fél kilenc órakor érkeztek meg az ünnepelt grófnő családtagjai: Bátor Gerliczy Ferencné, Fejérváry Gizella, Szegedy Györgyné és leányai Giza és Erzsike, Gerliczy Margit és Erzsébet.

Harmadik fogásnál fenkölt szónoklatot mondott dr Molnár Imre.

Mélyen tisztelt Vendégkoszoru!

A világhódító Faraók, a Cézároknak, a Napoleonok nagy hatalma, azok fényes diadalai engem teljesen hidegen hagynak. A világ nagy szellemei, azok világot átalakító alkotásai csak annyiban érdekelnek, amennyiben törekvéseik az emberiség szent ügye iránti lelkesedésben találják forrásukat. Engem a szeretet egyszerű munkásai, ezek működése hatnak meg legközelebb. Annak a szeretetnek mely isteni Megváltónk keresztjének legfényesebb dicsőkoszoruját, legnagyobb ékességét képezi. Annak a szeretetnek, mely behatolni kész a sötét éj rejtelmeibe, mely a nap forró sugarai okozta szenvedéseket elviselhetővé teszi; mely parancsolni tud a futó szelleknek, az ég villámáinak, annak a szeretetnek mely megállítani képes vésszes haladásában, a tenger zugó hullámain, mely lehozni képes a földre az ég csillagait.

Semmisítsétek meg a világ összes eddig létesített nagy alkotásait, törjétek össze a ci-

sitást. Ez a parancs egészen természetesnek látszott előttem. Mindannak dacára amit láttam, képzeletünk elmaradt a valóságtól, valamint a következő három nap növekvő pusztulása alatt is. Hónapokig szívesen mentem föl a szerkesztőségbe s megkapván egy csomó tiszta papírost, futottam a Third Street felé. A Tehama Streeten láttam kezdetét a tüznek, amely a Market Streettől délre fekvő egész kerületet elpusztította. Forogva futott föl az utcán, olyan hanggal, amely csaknem sikoltásnak tűnt fel. A kerület szegény lakossága menekült előle; nyomukban, amennyire csak láthattam, összeomlottak a gyarló házikók, mint a kártyavár. Ez jellemzi a város halálküzdelmét legjobban. Főleg ebben a kerületben, de egyebütt is, százakat vert le a sok omladék, némeleket irgalmas halálra, másokat rettenetes végpercekre. A lángok fölöttük táncoltak, a megmenekültek pedig tehetetlenül nézték. A tragédia fölül a tűzvész borította köpenyét s az ég áldozat egész nagysága sohasem lesz tökéletesen ismeretes, mindörökké kinos tükör marad.

Megjöttek a tűzoltók s elkezdték a rettenetes és reménytelen küzdelmet, melyet szünet nélkül három napig folytattak. Víz nélkül (a vezetőkek szétrepedtek a földrengés következtében) támadták meg a tüzet, baltákkal, csákánnyal, pusztá kézzel, csak akkor vonultak vissza hirtelen előle, mikor láva lehellete már ruháikat, bőrüket égette.

(Vége köv.)

vilázalt világ összes törvénykönyveit, semmisüljön meg az egész civilizatio és az emberiség ezen kétségtelen nagy vesztesége mégis pótolva lesz, csak hagyjátok meg az emberiségnél a szeretetet; mert a szeretet új világot alkot, lehozza isten országát a földre s békeességet teremt az emberek közt.

Ennek az isteni szeretnek apostolaként láttam én működni a biharmegyei nőegylet ünnepelt elnöknőjét, b. Gerliczy Félixné ő méltóságát. Ki 40 évvel ezelőtt a biharmegyei nőegyletet nemcsak hogy megalapította, annak azóta állandóan elnöke, hanem egyszersmind folytonos fejlesztője, életető szelleme.

Hosszu éveken át áldásos működésének állandó szemlélője, tevékenységének csekély részben osztályosa, láttam mint tette az éjt nappallá, mint használta fel a hosszú életnek minden napját s a napnak ugyszólván minden óráját szeretett intézménye a biharmegyei nőegylet felemelésére.

Ugyan mit kívánhatnék én szebbet, az ünnepelt elnöknőre nézve kedvesebbet, minthogy a Mindenható szeretett intézményét, a biharmegyei nőegyletet, az ez által fentartott árvaházat és menházat, ennek a nagy Biharországnak, ennek a mi szeretett városunk összes tehetetlenei és ügyefogyottjai felségelyezésére s minden igaz ember nagy lelki örömeire a virágzás legnagyobb fokára emelje. Adja a mindenható, hogy az ünnepelt elnöknő az évek hosszú során át gyönyörködhesék intézménye fejlődésén s láthassa annak áldásos működését. Eltetem a biharmegyei nőegylet ünnepelt elnöknőjét, báró Gerliczy Félixné grófnőt!

Edes anyja nevében, mélyen meghatott s gyönyörű szavakkal mondott köszönetet édesanyja ünneplőinek Gerliczy Ferenc báró.

Fetszer Antal püspök szerint nem a 40 év az igazi jubileum, hanem az 50 év, azért ma arra kérte Istent, hogy az ünnepeltet még soká éltesse.

Márkus László élteti az ünnepelt családját, melyben a családanya jószívűsége példásan nyilatkozik meg mindenkor.

Vucskics Gyula dr szólalt fel ezután. Az a rendezett szeretet, mely a közelebb állókon kezdődik. Ezt tanusította ünnepeltünk, valamint Des Echerolles Sándorné, Szegedyné Gerliczy Irma, továbbá Gerliczyné Fejérváry Gizella öméltóságáék, kikre átárad a szeretet ünnepeltünk szívéből családja tagjaira, kiket az ünnepelttel együtt soká éltet.

Glac Antal főispán: Isten a szépet, jót nemeset alkotni angyalt küldött a földre. 75 éve annak, hogy egy angyal szállt le a földre s 40 éve dolgozik munkatársaival Isten akaratának teljesítésén. Es mégis másra háritotta mindig a dicsőítés elismerését. Ezen szelleméből kifolyólag megengedi, hogy munkatársaira, különösen Borsikovszkyné, a szegedi árvaház elnökjére emeli poharát, ki messze idegenből jött hozzánk a jótékonyosság ünneplésére.

Rez Mihály Nagyvárad város tanító testülete és polgársága nevében élteti az ünnepeltet.

Sürgönyök.

Radnay Farkas, dr Szőke Gyula, Vertheimstein és családja, Pongrácz Gabriel, Puchler vezérigazgató, Guray Miklósné, Manzberg Alexandrin, Fabriczius Dezső és neje, Szőke Kálmánné, Podmaniczky Gyula és Szófi, Ambróczy Agát Teréz, Wenkheim Frigyesné, Polgár Kohn Teréz, Stumberg Paula József, Szegedi György és Béla, özv. Balázsháziné, gr. Erdődi Gyuláné, Ruffi Pál, Groh Ferenc, gr. Kornis Adél, gr. Teleky László, Gyurkovics Sarolta, Vilburg gr., Lovassy Ferenc és családja, Beliczay Elekné, Rónay Ernesztne, gr. Kornisné, Szkalcsy és neje, Gerlics, Bölönyi Józsefné, Nedeczky Ferike, Rónay Klemens, gr. Bethlen Aladár, Klobusitzky Leontin és Béla, özv. gr. Batthányi Józsefné, Jankovics család, Bary József, Szegedy Béla, Somogyi Károly, Alföldi Takarék Szeged, Pálffy József Szeged, Vikl Hadik és családja, Mariczi János, Hohenlohe

Klodvig Sarolta, Széchenyi Felicie, Wertheimstein, Csanádi és felesége és még számosan.

Kozáry Gyula költőnt és hősnőt ünnepelt már könyvben és tárcában s mégis szólásra emelkedik közkívánatra, mely szeretete nem fogott még ki. Az ünnepelt iránt való szeretet készíti azon kijelentésre, hogy nem lángelménel, hanem szerető szívnek, melynek alkotásai terjesztenek áldást, emelne első sorban szobrot. Azért élteti Gerliczyné leghívebb munkatársát, ki e jubileumot is rendezte, Grunwald Herriknét.

Kozári tószja után a vendégek távozni kezdtek. Az ünnepek véget értek. De szép emléke sokáig megmarad a lelkekben.

*

Dr Molnár Imréné az ünnepély alkalmából ötszáz koronát ajándékozott a jótékonyosság ol-tárára.

Városi közgyűlés.

(Első nap.)

A tegnapi közgyűlést majdnem egészen a hegyen teivbe vett »városrész« építésének az ügye foglalta le.

A tanács véleményével szemben igen érdemes hangok emelkedtek s különösen kivált ezek közül dr Hoványi Gyula beszéde, a ki rámutatott, hogy nagy közegészségügyi haszon az, ha egy város nincs tulszúlva házakkal, hogy a napot is alig látják s levegőjük nincs, s mily egészséges fejlődés, ha a hegy felé terjed a város.

Azt hisszük, hogy most az ügy más irányban bár, kedvező megoldást nyer.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Glac Antal főispán elnökölt.

Jegyzők és előadók: Dr Istvánffy István, Juricskay Barna és dr Cseresnyés Béla.

Jelenvoltak:

Bozóky Béla, dr Döry Ferenc, Hlatky Endre, dr Hoványi Géza, dr Hoványi Gyula, dr Kazay Kálmán, Kiss Dávid, Stark Gyula, dr Várady Zsigmond, dr Adorján Emil, dr Altmann Jakab, Balog Döme, Beczkay Lajos, dr Berkovits Ferenc, Czeglédy Jeremiás, Déry János, dr Halász Lajos, dr Kecskeméti Lipót, dr Radó Ignác, Stern Herman, Széles Lajos, dr Vucskics Gyula, Veisz Károly, Feldman Izidor, dr Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, Lövenstein Zsigmond, Reizman Mór, Röhlich Lajos, dr Tóth Ferenc, dr Veisz Márton, Veisz Ernő, ifj. Berger Sámuel, dr Gyémánt Jenő, Harmathy Károly, dr Kurländer Ede, dr Munk Béla, dr Mihelyi Lajos, Mihelyi Pál, Miskolczy Barnabás, Molnár Lajos, Müller Salamon, Oláh Ferenc, Poynár János, Rendes Vilmos, Sebestyén Lajos, Rimler Károly, Gerő Armin, Komlóssy József, Dus László, Szántó Lajos, Kőszeghy József, Markovics Sámuel, Papolczy Ferenc, Lakos Lajos.

A közgyűlés megnyitása után a polgármester havi jelentését terjesztették elő, amelynek a közigazgatásra vonatkozó adatait már közöltük.

Felemlíti még a jelentés, hogy ő Felsége a XXV. jótékonycélu államsorsjáték jövedelméből a városi árvaház céljaira 12500 koronát adományozott. Az adomány elnyerése körül különösen özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné buzgólkodott, miért is úgy néki, mint a pénzügyminiszternek, valamint Lukács Sándor miniszteri tanácsosnak szavazzon köszönetet a város.

Bejelenti a polgármester, hogy a villamos kocsik fékjének megvizsgálása tárgyában felterjesztést intézett a miniszterhez; a vizsgálat meg is történt s a fékeket a miniszteri kiküldött megfellelőknek találta.

A polgármester a főmérnökkel és az adó

ügyi tanácsnokkal résztvevő a polgármesterek pozsonyi kongresszusán.

Végül bejelenti a polgármester Sável Kálmán törvényhatósági bizottsági tag halálát s indítványozza, hogy a közgyűlés jegyzőkönyvi részvétét fejezze ki.

Vita a jelentés felett.

Dr Radó Ignác, sajnálja, hogy a jelentés részletesen nem emlékezik meg a pozsonyi kongresszusról, holott annak főszereplői éppen Nagyvárad két főtisztviselője volt. A törvényhatóság a határozatok érdekében feliratot intézhetett volna a törvényhozáshoz.

Müller Salamon kérde, hogy miért nincs felvéve a tárgysorozatba az általa beadott két indítvány: a cukrászdák felügyeleti díja és a közterek gondozása tárgyában.

Dr Hoványi Gyula csodálkozik, hogy az árvaháznak juttatott 12500 korona ajándékért a királynak nem javasol a polgármester köszönetet. Az ajándékozás ténye a királyé s ezért a közgyűlés köszönetét el kell juttatni a legmagasabb trón elé. Ez irányban kéri a jelentést pótolni.

Rimlér Károly polgármester kijelenti, hogy a pozsonyi kongresszuson felvetett eszmék még embrióban vannak. A kongresszus különben hálás köszönettel venné, ha azokkal a közgyűlés foglalkoznék. A Müller által beadott indítványok a jövő közgyűlés elé kerülnek. Az árvaháznak adott összegből O Felsőge nevére alapítványt akarnak tenni, de a dolog még nincs előkészítve; annak idején ezzel kapcsolatban juttatják a törvényhatóság köszönetét a trón elé.

A polgármester jelentését elfogadták.

Kapcsolatosan kijelentette a főispán, hogy az árvaház részére juttatott adomány kieszközlése körül hálára méltóan fáradozott Rimlér polgármester. A főispán ezen kijelentését a közgyűlés zajosan megélelmeztte.

Bérlőhátrétek elengedése.

Már korábban elhatározta Nagyvárad városa, hogy Hillinger Lipótnak 8000 korona bérlőhátréteket elenged a törzsvagyonalap terhére. A miniszter azonban ezen határozatot nem hagyta jóvá.

A tanács tegnapi közgyűlés elé oly irányú javaslatot tejesztett, hogy 4000 koronát engedjen el a város.

Beczkay Lajos ragaszkodik előbbi azon véleményéhez, hogy méltányos, ha a kért bérlőhátréteket a város elengedi.

Dr Várady Zsigmond a tanács javaslatát pártolja.

Balogh Döme igazságos eljárást kíván s méltányossági szempontból helyesli a tanács javaslatát.

Weisz Károly rámutat, hogy Hillinger nagyon méltányos volt a várossal szemben, mikor a színházépítésnél kedvező összegért adta át házáat a városnak. A 8000 korona elengedését indítványozza.

A többség a 8000 korona elengedését fogadta el.

Maresch Károlynak a t. hatóság 3600 korona bérlőhátréteket engedett el, de a miniszter az elengedést nem hagyta jóvá.

A tanács javasolja, hogy az elengedést ne határozzák el, hanem Maresch 5 év alatt kötelezessék a hátrétek lefizetésére.

Balogh Döme itt is méltányosságot kér, ne személyekre legyenek tekintettel. Az összeg elengedését kéri.

Dr Várady Zsigmond a tanács javaslatát fogadja el.

Dr Adorján Emil teljesen méltányosnak tartja az összeg elengedését.

Dr Várady Zsigmond kérdéseket intéz dr Adorján Emilhez. Ismétli, hogy a városi pénztár érdeke ellen van a bérlőhátrétek elengedése.

A többség a tanács javaslatának elvetésével, Maresch bérlőhátrétekeit elengedte.

*

Washington György budapesti szoborleplezési ünnepélyére a polgármestert küldték ki. Elhatározta továbbá a közgyűlés, hogy a

szoboszlói Bocskay-szobor és a karczagi Kossuth szobor leleplezésén a várost képviseltetik.

A Fő-utca aszfaltozása.

A Fő-utca aszfaltjára nézve javasolta a tanács, hogy a járdát és a kocsit aszfaltja alá rakott betonréteget vegye át és fizesse ki a város, a kocsit aszfaltját azonban csak 1907. június 5-én vizsgálta felül s ha megfelelő lesz, akkor vegye át és egy évi 5 százalékos kamattal együtt fizesse ki. Ez az egy év azonban sem az ingyenes, sem a fizetéses jótállási időbe ne tudassék be.

Az előterjesztést elfogadják.

*

A hétfői hetivásár törzskönyvezése iránt felir a törvényhatóság a kereskedelmi miniszterhez.

A csatornázási szabályrendeletet levették a napirendről.

Építkezések a hegyen.

Ezután következett a közgyűlés legérdekesebb tárgya, a vasutállomás mellett levő szőlőterület parcellázásának és az ottani házépítéseknek az ügye. A tanács a főügyész véleményével szemben javasolja, hogy a parcellázás csak a tanács engedélye, utcaanyítás pedig csupán a közgyűlés határozata alapján eszközölthessék; mondja ki a közgyűlés, hogy az építési engedélyeket a tanács utasítsa vissza s a hegyi építkezésre gondoskodjék szabályrendelettről.

Dr Stocker József csodabogárnak nevezi a tanácsi javaslatot, mert olyat akar, amihez joga nincs. Ezzel szemben vitatja a szőlő, hogy a saját ingatlanán, a szabályok betartásával bárki építhet. Az építési szabályrendelet a hegyre nem vonatkozik s ezt a főügyész véleményével és a szabályzatokkal bizonyítja. Eddig is engedély nélkül építkeztek a hegyen, csak a hegybírónak jelentették be. Ha mégis kéri az illetők az építkezési engedélyt, nem tagadhatja meg a tanács, amint javaslatával célozza. Az utcavonalak kijelölése csak a város belterületére szól, s magán dolguk, hogy a hegyre miként közlekednek. Ezt bizonyítja azzal is, hogy a jogügyi bizottság a hegyre vonatkozó szabályrendelet készítését kívánja, s ezzel elősmeri, hogy a jelenlegi szabályrendelet a hegyre nem vonatkozik.

Majd azt fejtegeti, hogy a hegy felé terjeszkedés közérdek. Lehet, hogy ezáltal lejjebb száll a ház, de ez nem káros, sőt ezt éppen elő kellene mozdítani a hatóságnak. Erőszakkal, jogalap nélkül nem lehet a városnak eljárni. A hegyen egészségesebb a lakás s más városban így kezezik a külterleken való lakhatást a jó levegő miatt előmozdítani. A főmérnököt következtetéssel vádolja, mert előbb azt jelentette, hogy a villákba vizet kell adni, mert azon vidéken kedvező fellendülés lesz. Most pedig megakasztani akarja ezen fejlődést. A tanács csak köpenyeg akar, hogy az építkezési engedélyeket megtagadhasa. Akik területeket vettek s nem kapnak építkezési engedélyt, meg lesznek károsítva s mi lesz, ha perrel támadják meg a várost. A kérdésnek anyagi következményei is lehetnek s ezért névszerint szavazzanak. Indítványozza, hogy a tanács javaslatát vessék el, a közgyűlés ne fedezze a tanács hátát, mikor az jogtalan téren mozog.

Rimlér Károly szerint a tanács csak azt akarja, hogy ne tehessen mindenki úgy, ahogy akar. A perektől nem fél. Csupán azt követeli a tanács, hogy ha városrészt akarnak, jöjjenek ezzel a tanácshoz. Ne kényszerítsék bele a várost, hogy csatornát, kövezést, világítást stb. adjon majdan a város. Ha elé terjesztik szándékukat s megegyeznek, mehet minden a maga útján.

Dr. Kurländer Ede kifogásolja, hogy a főügyész másként terjeszti elő a jogügyi bizottság véleményét, mint ahogy volt. A jogügyi bizottság kimondotta, hogy építkezni csak engedéllyel lehet s kívánatos megfelelő szabályrendelet alkotása.

Köszeghy József a szabályrendeletből igyek-

szik kimutatni, hogy a tanács javaslata korrekt. A hegyi szabályrendeletet félreértésből keverték az ügybe. A hegyet igen alkalmasnak találja a fejlődésre, de csak villáknak. Szocialis szempontból fejtegeti, igen tévesen a lakás kérdést. Félév múlva a hegyen is drága lesz a lakás, mert idomul a többi részhez. Az építés drága (városi egység ár mellett). A nagyvárad lakás béreket nem tartja magasnak! A városban sok az üres hely, ezeket kell beépíteni. Mindig elene lesz, hogy a hegyen városrész épüljön.

Berkovits Ferenc a villák építését elő kell mozdítani, ezt célozná a készitendő szabályrendelet. Az építkezéshez tanácsi engedély, utcaanyitáshoz közgyűlési határozat kell. A pertől nem fél.

Czeglédy Jenő szerint teljesen a szőlőbirtokos dolga, ha építkezni akar s azt nem lehet megakadályozni. O is épített s csak a hegybírónak jelentette be. Nem is jó ha a város beavatkozik a dologba, mert akkor majd követet stb. kérnek. Stocker József indítványát fogadja el.

Dus László jogával élt mikor véleményét mondott. Kifejezte, hogy Nagyvárad hegye dézsmás szőlő volt, s a hegyközség maga intézi a sorsát.

Dr Hoványi Géza a tanács javaslatát fogadja el. Egyes építkezésbe nem szólna bele, de városrész építésébe kötelessége a tanácsnak beleszólni. Felsorolja, minő állapotok vannak a hegyen. Követelni kell, hogy rendszeresen építsenek. Ennyi korlátozás kell.

Dr Várady Zsigmond azt vitatja, hogy a kérdés nem is tartozik a közgyűlés elé, hanem a tanács járjon el a szabályrendelet szerint. A tanács javaslatát fogadja el.

Tóth Ferencnek a forma ellen van kifogása. Ha a tanács az építkezési engedélyt megtagadja, a felebkezés a közigazgatási bizottsághoz jön s ott nem számít a közgyűlés határozata. Indítványozza, hogy vegyék le a kérdést a napirendről, Rimlér Károly, Balogh Döme, dr Stocker József és dr Tóth Ferenc hozzászólása után.

Hoványi Gyula szólott igen érdekesen s talpraesetten a kérdéshez. Két érdek ütközik itt össze: magántulajdonjog és a közérdek. Azt fejtette, hogy meddő dolog a várost körül zárni, hogy kifelé ne terjedjen. A fejlődést nem lehet elzárni, mert esetleg költséges az adminisztráció. Akkor kis területen 20 emeletes házakat kellene készíteni, de ebből nem kér. Hogy több szabad hely van, ez annál jobb mert egészségesebb, ahol kertek, tágas udvarok vannak. Külföldi példákra mutat. Egészségi szempontból legideálisabb volna, ha a kolozsvári vasutal párhuzamosan a hegyen volna utca. A városban dolgozni lehet, a hegyen erőt meríteni. E tekintetben Nagyvárad helyzete igen kedvező. Elő kell mozdítani a hegyen a települést. Azonban rendezni kell a kérdést. Helyesli, hogy szabályrendelet legyen, de ezzel ne szorítsák a lakosságot a városba. Nem lehet megakadályozni a telek felosztást s azokhoz keskeny hozzájáró utak kihagyását, ha más tekintetben elég van téve a kívánalmaknak. A kérdés eldöntése nem oly könnyű. Szabályrendeletre szükség van. Most azt akarja a tanács, hogy egy határozattal megakadályozzák a hegyen a házak építését, pedig éppen arra kell törekedni, hogy minél többen lakjanak a hegyen. Azt helyesli, hogy a kérdést ide hozták. A tanács javaslatát nem fogadja el.

Rimlér Károly a legegészségesebb fejlődést a szőlőhegyen képzeli, de kívánja, hogy a föltételeket teljesítsék. Most azonban minden kérdés nélkül utcát hasítottak ki s építkeztek.

Hlatky Endre elősmeri, hogy sok igazság van a Hoványi Gyula beszédében. De a város rájött, hogy most egyszerre 100 házat építenek. s nem kérdezték a város. Ez nem helyes így fejtegeti, hogy a várost egyes részein milyen abszurd állapotok vannak. A tanács javaslatát helyesli. A szabályrendelet tökéletlen, át kell dolgozni. Teljesen önállóan indítványozza, hogy utasítsák a tanácsot, miszerint legközelebb új építkezési szabályrendeletet készítsen és mutasson be.

Köszeghy József bejelenti, hogy a szabályrendelet készen van.

A többség a tanács javaslatát változatlanul elfogadta.

Interpelláció

Beczka Lajos az újvárosi polgárok által kihásoni kért legelő dolgában interpellált. Hajlandó-e a beadott kérvénnyel a tanács foglalkozni?

Komlóssy József tanácsnok válaszul adta, hogy a kérvény elintézés alatt áll.

A közgyűlést ma, pénteken délután folytatják.

Kossuth Ferenc Budapesten. Ertesülésünk szerint holnap pénteken, minisztertanács lesz, amelyen Kossuth is részvesz, aki ma délután 2 óra 22 perckor érkezett Budapestre és holnap átveszi hivatalát.

Kossuth fogadására künn volt a pályaudvaron Szerényi államtitkár és sok képviselő Kossuth Ferenc kitűnő színben van és pompás a kedélye. Egy ideig a pályaudvaron elbeszélgetve Szerényi államtitkárral kocsibaült és lakására hajtattott, ahol nyomban több fontos ügyet elintézt.

A politikai helyzet. A magyarországi politikai helyzet most a kiegyezés jegyében áll. A Széll-Körber-féle kiegyezést, melyet az osztrák kormány már előbb visszavont, a magyar kormány is eljettette. Ténnyel kellett ezt annál is inkább, mert hisz a mostani kormánypárt zöme, a függetlenségi párt több oly dolgot kíván, mely a Széll-Körber-féle megállapodásban egyáltalán nem volt benne.

Kossuth Ferenc ma este érkezik haza nyaralásából. Most már a legközelebbi minisztertanácsban Wekerle miniszterelnök elő fogja terjeszteni az osztrák miniszterelnökkel létrejött előzetes megállapodásokat. Mint értesülésünk a két államférfi a kiegyezés egyes főbb körpesei tekintetében megegyezésre jutott.

Ami a koalíciós pártoknak a kormányhoz való viszonyát illeti, az a nyár folyamán még jobban megszilárdult, úgy hogy a parlament megnyitásánál egy kompakt többség fogja várni a kormány előterjesztéseit.

A fiumei affér. Gróf Nákó Sándor fiumei kormányzó ma reggel Budapestre érkezett és a délelőtti folyamán a miniszterelnökségi palotába hajtattott, ahol dr. Wekerle Sándor miniszterelnöknek jelentéseket tett.

A konstanzi inzulturn. Kutsera Miksa báró osztrák-magyar konzul segédei levelet intéztek megbízó felükhöz, melyben kijeientik, hogy Gradisteanutól lovagias elégtételt venni nem lehet. Vegyen tehát magának olyan elégtételt, amilyent tud.

Gazdasági kiállítás.

A Biharmegyei gazdasági kiállítás színhelyén lázasan folynak a befejező munkálatok. Az a körülmény, hogy a kiállítás megnyitásától alig másfél nap választ el, csak fokozza a lázas izgalmat, amely Nagyvárad és Biharvármegye minden társadalmi rétegében megnyilvánult.

A kiállítás bejárójánál a diszkapu előtt a hűvös esős szél egész nap csapkodta a magyar cimereket és trikolorokat. A tárlat belső helyiségeiben a fölraktározott anyagokat helyezte el igazán finom izléssel a rendezőség. A helyiség külső részein a gruppirozás körül az utolsó kapavágásokat eszközölték. A kiállítás minden ízében impozánsnak ígérkezik s a fölmerülő érdekességek sokáig foglalkoztatják majd a résztvevőket.

Nem csak Biharvármegyéből, de az egész országból napról-napra nő a jelentkezők tö-

mege. Es akik végig itt tartózkodnak a kiállítás ideje alatt, kedves emlékekkel térnek haza, a szélrózsa minden irányában terjesztve a bihariak dicsőségét.

Már magában az a körülmény, hogy a kiállítást *Darányi* Ignác földművelésügyi miniszter nyitja meg, a körösparti metropolis felé irányítja az ország figyelmét. A földművelésügyi miniszter ma este a gyorsvonattal érkezik a fővárosból városunkba. A hivatalos fogadtatás a miniszter kifejezett óhajára — elmarad.

A pályaudvaron *Glac* Antal főispán és *Markovits* Lajos inánci nagybirtokos fogadják az érkező minisztert, ahonnan egyenesen a püspöki rezidenciához hajtattak, ahol *Szmrecsányi* Pál megyés püspök vendégei lesznek.

Holnap, szombaton délelőtt fél tizenegy óra után megnyitják a kiállítást.

A mai nap folyamán az összes munkálatok befejezést nyerne.

A tegnapi és tegnapelőtti esős, szeles idő sokban hátráltatta a munkálatokat, de meg nem akadályozta.

A rendezőség minden pillanatát a kiállítás sikerének szenteli. *Telegdy* József, *Markovits* Lajos és *Weingärtner* Andor az egyesület titkára állandóan a kiállítás színhelyén tartózkodnak s személyesen vezetik a munkálatokat.

Igen érdekesnek ígérkezik a korzó is, a melyet 18-án kedden délután 3 órakor tartanak.

A kiállítás belső értéke és képe, valamint a hozzá fűződő érdekességek igen kellemes benyomást gyakorolnak az érdeklődőkre.

A szőlészeti és borászati kongresszus.

Rendkívül nagy az érdeklődés az ország szőlősgazda köreiből a szept. 16. és 17-én tartandó szőlészeti és borászati kongresszus iránt. Eddig az ország minden vidékeiről 200-nál több résztvevő jelentkezett, maga a földművelési miniszter 25 állami szakközeget küldött ki a kongresszuson való részvételre. A kongresszus második napján, szept. 17-én (hétfőn) tanulmányi kirándulást tesznek Margitára; erre eddig 76-an jelentkeztek.

Ugy a kongresszusra, mint a tanulmányi kirándulásra jelentkezni lehet dr. *Molnár* Imre jogakadémiai tanárnál.

A margitai kirándulás programja a következő:

Indulás reggel 6 óra után a nagyvárad vasúti pályaudvarról különvonaton. (Az előző napi kongresszuson az indulás pontos ideje közöltetni fog.)

Erkezés Margitára d. e. 9 óra előtt. Erkezettek üdvözlése Nyisztor Alajos főszolgabíró által. Az érdekeltség által előállított kocsikon kivonulás a mölki apátság Kálvária nevű szőlőgazdaságába. Itt a vendégek Glück Károly hegybíró és az uradalmi tisztikar által üdvözöltetnek. Innen a társaság három csoportban megtekinti a szőlőt, a présházat és a pincét. Utóbbiakat Rácz Sándor a budafoki m. kir. pincemesteri tanfolyam igazgatója részletesen ismerteti.

Délelőtt 11 órakor villásreggeli a pince előtti térségen.

Déli 12 órakor visszatérés Margitára, hol a nagyvendéglőben értekezlet fog tartatni.

Az értekezlet tárgysorozata:

1. Elnöki megnyitó. Tartja dr. *Molnár* Imre MSzOE. alelnöke.
2. Szőlészeti politikai kérdések. Előadja dr. *Drucker* Jenő, a MSzOE. igazgatója.
3. Szüreti előkészületekről. Ismerteti *Ballay* Jenő a MSzOE. titkárja.

Ertekezlet után 2 órakor ugyanott társasébd, délután 4 óra 22 perckor visszautazás Nagyváradra a rendes személyvonattal. Megérkezés Nagyváradra 8 óra 35 perckor.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTÓ.

Szept. 15. A kiállítás megnyitása.

Szept. 15—23. Kiállítás Nagyváradon.

Szept. 15—16. Lóverseny Nagyváradon.

Szept. 16—17. Országos borászati kongresszus.

Szept. 18—19. Országos gazdakongresszus.

Szept. 19. Megyei gyűlés.

Szept. 23. A kiállítás bezárása.

Szept. 23—26. A VI. kath. nagygyűlés Budapesten.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **Személyi hir.** *Szokoly* Tamás, Nagyvárad országgyűlési képviselője Budapestre utazott.

* **Radu Demeter dr. Szmrecsányi Pálnál.** A tegnapi nap folyamán *Radu* Demeter gör. kath. püspök látogatást tett dr. *Szmrecsányi* Pál püspöknél. A két püspök találkozására rendkívül szívélyes volt s hosszabb ideig tartott.

* **Major ezredes távozása.** *Major* Miklós honvéd ezredes, a nagyvárad hadapródiskola volt derék parancsnoka, tegnap este utazott el új állomáshelyére, Orsovára. A honvéd tisztikar kikísérte a távozó ezredest az állomásra, ahol búcsút vett tőle.

* **A nagyszalontai gimnázium.** A nagyszalontai gimnázium hova építése körül valóságos harc fejlődött ki a különböző pártok közt. Végre is a képviselő testület akarata teljesült, e hó 5-én ugyanis rendkívüli közgyűlést tartottak, melyen elhatározták, hogy a gimnáziumot a legelőszőr tervezett helyre a nagyszalontai árvaház mellé fogják építtetni. E területre vonatkozó első ízben hozott képviselő testületi határozatot, már a megyei közigazgatás egy ízben jóvá is hagyta. A többi helyek, melyeket a különböző pártok akartak a sok vitatkozás közben mind értékesítve lettek és így most ma, más hely hiányában véglegesen meg lett állapítva a gimnázium helye.

* **A Szacsavay szoboralap.** A Szacsavay szobor alapjára beérkezett összegekről 1905. évre vonatkozó zárszámadást a belügyminiszterhez küldte fel a város jóváhagyás végett. A minisztertől most érkezett vissza a zárszámadás, még pedig jóváhagyás nélkül. Ugyanis a zárszámadásban 20 korona eltérés mutatkozik. — Ezenkívül több alaki kifogást talált a miniszter, melynek pótlását elrendelte. A pótlások után ismét fel fogják terjeszteni a zárszámadást felülvizsgálat és jóváhagyás végett.

* **Főiskolai hallgatók otthona.** Nem Nagyváradról van szó, ha itt főiskolai hallgatók otthonáról beszélünk, az alatt a kávéházat értjük. Kolozsvárt a Szent Ferenc rendi páterek valósították meg azt az eszmét, hogy főiskolai hallgatók részére olcsó és jó otthon adjanak, ahová a szülő nyugodtan küldheti fiát, meg van óva az elzúllás ellen. A kolozsvári Ferenc-rendi rendház egy részét akként alakították át, hogy ott több egyetemi hallgató villamvilágítással, modern kényelemmel ellátott külön szobát kaphat havi 10—12 koronáért. Nagyváradon is elkélne efféle intézmény.

* **Az ügyvédvizsgáló bizottság tagja.** A m. kir. miniszter *Plopu* György, a kir. kuriához beosztott kir. ítélőtáblai bírót a Budapesten működő ügyvédvizsgáló bizottság tagjává az 1906. év tartamára kinevezte.

* **A megyei szakosztályok ülése.** A 19-én tartandó megyei közgyűlésre most készülnek a megyeházán. E héten a szakosztályok tartják meg üléseiket, melyeken a közgyűlés elő kerülő tárgyakat fogják előkészíteni. Kedden volt az első szakosztályi ülés, melyen legnagyobb részt a kérelmek felett nyilvánították a szakosztályi tagok véleményeiket. E héten még három szakosztályi ülés lesz, mely a közgyűlés többi tárgyait fogja előkészíteni.

* **Kolozsvári örömhangozók Somló Bódogról.** Tudvalevő dolog, hogy Somló Bódogot a haladópartí kormány nevezte ki kolozsvári egyetemi tanárrá. Akkoriban a hazafiatlan lapok nagy örömmel üdvözölték ezt a kinevezést, a minnek alapja bizony nem volt a nagy tudomány, hanem a szemérmetlen jerikói kürtölés, a melylyel Sipulus mondását követve a Jerikóból való lapok úgy gruppirozták a semmit, hogy valaminek látszott, vagyis Somlóból tanárt csináltak. Kolozsvárott épp olyan nagy szeretettel fogadta Somlót a közvélemény, mint a minővel innen elbocsátották. Hamarosan megismerték s most az Ellenzék közli azt is, minő összefüggésben állott Somló egyetemi tanársága (nem a tudománnyal, arról szó sincs, hanem) Kristóffyval és jeles kompanistáival. Ezeket írja:

Somló Bódog kinevezetése előtt már fenn járt Kristóffyval s egészen bizonyos, hogy a hirhede belügyér méltányolni sietett a hazafiatlan tanár képzelte érdemeit. Nagyon szomorú dolog, hogy a magyar ifjuság vezetése ilyen kezerekre van bízva. Sok rosszat, átkosat, hitványt műveltek a nemzetközi banditák, a szédelgő darabontok, de minden bűnük között a legmegbocsáthatatlanabb, hogy egyetemi tanárokat neveztek ki s olyan embereket emeltek a polcra, kik a világosság és jó erkölcs helyett sötétséget, ármányt és undok erkölcsi és honfői perverzítást burkolnak bele a tudomány értékes szövetébe. Ismervén a kolozsvári egyetemi tanárok kifogástalan hazafiságát, reméljük, megtalálták a módot, ahogyan Somló urat elensúlyozni vagy lehetetlenné tenni tudják. Ezt el ne mulasszák, mert egy ilyen kótyagos agyu ur több bacillust lehel ki magából, mint egy országra szóló pestis. Százszor annyit árthat, a mennyit használ, a magyar állam épülete pedig nem bírja meg, hogy belülről is, a 6000 forintos fizetésű fia is döngessék, zuzzák, törjék.

* **Meghasadozott aszfalt.** Ami hirhede aszfaltunknak újabb ellensége támadt a csatornák fedelei körül ugyanis vaskeretek vannak, melyek a rezgés következtében a körül lévő aszfaltot megrepszitlik. E bajon az aszfaltos részvénytársaság úgy segített, hogy a leveztető nyílásokat vasból készítette al és így az aszfalt újabb ellensége most már nem árthat. A mérnöki hivatal most előterjesztést tett a városi tanácshoz, hogy a társaságnak a felmerült költségeit térítse vissza a város. Az összes költség 514 korona, melynek kiutalása felett a legközelebbi városi tanács ülés fog határozni.

* **A villamos mű nyilatkozata.** Tegnap helyet adtunk egyik olvasónk panaszának a villamos mű lassúsága ellen. Erre vonatkozólag a következő levelet vettük:

Iekintetes Szerkesztőség!

B. lapjának mai számában foglalt és általoosságban tartott panaszra nem reflektálhunk, hanem kérjük n. é. fogyasztóinkat, hogy panaszaikkal konkrét esetben telefon, vagy ami még jobb levelező lap útján közvetlenül az igazgatóhoz forduljanak. Előre is kérjük azonban, hogy szives megrendeléseiket ne hagyják az utolsó pillanatra, mert a villamos mű azoknak csak a jelentkezések sorrendjében tehet eleget. Javítási munkák megrendelésénél, ha az a telefon útján történik, kérjük a pontos címet, vagyis vezeték és keresztnévet, utcát, házszámot, valamint az időt, mikor talál-

ható otthon, pontosan megadni, mert a legtöbb félreértés ezen adatoknak nem elég pontos megjelöléséből származik. Nagyvárad, 1906. szeptember 13. *Belányi Imre* igazgató.

Az igazgató ur külön levélben kért bennünket, közöljük vele a konkrét esetet. Ennek megfelelőleg jelezhetjük, hogy az illető, akivel a késedelem megesett, 476. telefonszám alatt található.

* **Fiatall ujságíró halála.** Szendrői Kovács Gyula, a Budapesti Hírlap szerkesztőségének titkára, fiatal tehetséges poeta, ma váratlanul meghalt. Vasárnap teljesen egészségesen ment haza szüleinek birtokára, a Heves-megyei Bormandra, hol meghült, heveny-agyhártya gyulladását kapott és nem lehetett megmenteni. A fiatal ujságíró, ki már jogászkodásában is dolgozott vidéki lapokba. Budapestben az Alkotmánynál, majd már évek óta a Budapesti Hírlap-nál működött s úgy ott, mint általában pályatársai között nagy szeretetnek és köztiszteltetnek örvendett. Váratlan halála nagy megdöbbenést keltett mindenfelé, ahol ismerték.

* **A püspöki vámsorompó.** A nagy álmomással mellettlévő vámsorompót ez ideig csak az nem kerülte ki, aki nem akarta. Ez igen káros volt városunkra. A város több panasz folytán elhatározta, hogy a vámsorompót kijebb fogja tenni, Bihar-püspöki felé. A határozat a mérnöki hivatalnak lett kiadva a tervezet elkészítése végett. A mérnöki hivatal most terjesztette be a tervezetet, mely szerint az egész művelet 9421 korona és 22 fillérbe fog kerülni. Az új vámsorompó mellett a vámszedőnek az eddiginél kényelmesebb lakása is lesz. A sorompó a püspöki utról a hegyrevezető ut mellett fog lenni.

* **A Vilmos laktanya kibővítése.** A városi tanács a Vilmos főherceg tüzér laktanya kibővítésére vonatkozó iratokat a mérnöki hivatalnak adta ki a tervezet és a költségvetés elkészítése végett. A mérnöki hivatal most terjesztette vissza az iratokat a városhoz. A tervezet szerint az összes bővítési munkálatok 130944 kor. és 58 fillérbe kerülnék.

* **Mezőpeterd-Gáborján vicinális utja.** Gáborján és Mezőpeterd közt létesítendő vicinális ut felépítése és fenntartására vonatkozó jelentést a vicinális közutak mérnöke most terjesztette be az alispánhoz. A jelentés szerint az ut Mezőpeterd, Váncsod és Gáborján községeket érinti és ennek forgalmát mozditja elő leginkább azért e községek az építés és fenntartás költségeit csaknem egészben fogják viselni, míg Konyár és Szentpéterszeg községeket csaknem kikerüli, azért ezek a költségeknek minimális részét fogják csak megtéríteni.

* **A berettyó szentmártoni ártézi kut** Berettyószentmártonban az ártézi kut furatási munkálatait a miniszterium vízműépítési osztálya a községgel házilag akarja készíttetni. A község azonban ezt nem akarja el fogadni mivel az előreláthatatlan kellemetlenségekkel jár. Az ügyben a berettyóújfalui fős olgábiró most nyilvánította véleményét, mely a kutfuratásnak házilag leendő eszközlését határozottan ellenzi és azt Salgó József vállalkozónak véli kiadni mivel a vállalkozó ajánlatai oly méltányosak, hogy a községség.e azokból csak nyereség származhatik.

* **A borhamisítók ellen.** A földművelésügyi miniszter a hazai borok megvédésére most körrendeletet bocsájtott ki minden törvényhatóságnak. Az utóbbi időben a borhamisítások mind sűrűbben fordultak elő. Ezek arra indították a földművelési minisztert, hogy a hamisítók ellen a legszigorubb intézkedéseket alkalmazza. Körrendeletében meghagyja, hogy a borba, mustba, a már kiejert törkölyborba vizet keverni a legszigorubb tilos. Ugyiszintén tilos a természetes bornak a törköly borral való keverése. Vizet csakis a törköly ber előállításánál szabad használni. A miniszter minden törvényhatóságnak a legszigorubbán hagyta meg, hogy a bortermeléseket a legszigorubbán ellen-

őrizzék és a hamisításoknak a hamisítók ellen a törvény legszigorubb rendelkezését alkalmazzák.

* **Jogtalan fegyverhasználat.** Déváról jelentik: Puj községben egy vendéglőben tegnap több kőmives munkás összeverekedett. Egy ott levő pénzügyőr a verekedőket rendre intette, mire a munkások a pénzügyőrt gúnyolni kezdték és veréssel is fenyegették. Erre Maksay Károly pénzügyőr a tömegbe lőtt. A golyó egyik munkást fejbe találta, ki azonnal szörnyet halt. A vizsgálatot a pénzügyőr ellen jogtalan fegyverhasználat miatt megindították.

* **Találtatott** egy Fülöp Lázár Lajos Szilágy m. Kémeri születésű gyári munkás nevére kiállított munkakönyv. Igazolt tulajdonosa a rendőrség I. emelet 12. sz. szobájában átvetheti.

TÁVIRATOK.

Az orosz forrongás.

Varsó, szept. 13. Varsóból jelentik, hogy a siedlici részarállásokat a politikai rendőrség főnöke rendezte. Ez az ember megparancsolta a katonáknak, hogy védtelen embereket gyilkoljanak. A rendőrség főnöke azt mondja, hogy a forradalmárok megtámadták a katonákat, akik kénytelenek voltak védekezni. — A program folytán öt ház rombadólt, tizenegy elégett és százötven annyira megrongálódott, hogy lakhatatlan lett. A rendőrkórház elégett, több száz üzletet kifosztottak és néhány száz embert megöltek vagy megsebesítettek.

Kopenhága, szeptember 13. Az özvegy cárné még mindig nem hagyta el hajóját, tegnap sem amikor az orosz templomban ünnepi istentisztelet volt. Az özvegy cárné rendkívül ideges, folytonosan merénylettől fél s arra kérte a kikötő hatóságokat, hogy intézkedjenek, hogy idegen hajók éjnek idején ne férközhessenek a jacht közelébe.

Amerikai vasutkatasztrófa.

London, szeptember 13. A Morning Leader jelenti Montrealtól tegnapi kelettel: A Kanada-Pacific vasut egyik vonatán, melyen aratók voltak és mely nyugat felé indult, Alcida közelében a fék nem működött. A vonat ezután néhány mértföldet nagy sebességgel tett meg s Vinnipeg állomásnál egy másik vonattal összeütközött. A két első vagon teljesen összezúzódott. Tizenkét arató meghalt, hét megsebesült.

A kubai felkelés.

New-York, szept. 13. New-Yorkból jelentik, hogy az Egyesült Allamok kormánya még egy cirkáló hajót és egy ágyunaszádot küldött a kubai vizekre. Az állampénztárban levő összes pénzt a fölkelés elnyomására fogják fordítani.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Sz. Gy. A jogakadémiában a beigtatások és beiratások az 1906—1907. tanévre f. évi szeptember 1—12-ig az igazgatónál, ellenben az egyes tanárok külön névjegyzékébe a legkésőbb szept. 15. bezárólag eszközöltetnek ezen napon tul a főlvetel csak külön engedély alapján történhetik.

REGÉNYCSARNOK.

A titok.

— Bűntügyi regény. — 15.

Irtá: Fergus Hume.

— Angolból. —

VII. FEJEZET.

A gyapju-király.

A Midás király ó-görög meséje, akinek keze érintésétől minden arannyá vált, sokkal igazabb, mint általában hiszik. Vannak emberek, akiknek minden sikerül; ha vállalkozik, szerencsével jár a munkája; ha kártyázik, vagy a börtön játszik, állandóan nyer; ha megnősül, olyan feleséget kap, hogy különbet még álmban se kívánhatna; ha társadalmi rangra, szerepre vágyik, szinte fáradság nélkül elérheti: — szóval minden, amit óhajt, beteljesül, mintha csak a sors maga engedelmessé szolgája lenne.

Ilyen szerencsés ember volt Frettlby Márk, a »gyapju-király«, aki fiatal korában aránylag kevés pénzzel jött ki Ausztráliába, de szorgalmával és szerencsésével annyira vitte, hogy ötvenöt éves korában már maga se tudta, mennyi a jövedelme, mekkora a vagyona. Egész vik-tória tartományban mindenütt voltak jószágai, tanyái; Melbournehoz legközelebb eső birtokán gyönyörű kastélyt építtetett és rendesen abban lakott, de magában a városban, a St.Kilda-negyedben is volt egy csinos kis palotája.

Családi életében szintén szerencsés és boldog volt mr Frettlby. Aldott jó feleséget kapott, aki ugyan korán elhunyt, de újra élt és virult egyetlen leányában, Margitban, aki szemefénye és minden kincse volt mr Frettlbynak. Madge, ahogy a gyönyörű leányt becézgetve hívták, a legkedvesebb teremtmény volt, akit csak szerelmes szív elképzelt. Ő maga azonban nem volt szerelmes természetű; legalább Melbourne ifjai azt állították, hogy kőszive van, mert egyiküket se hallgatta meg. Mivel azonban örök törvénye a világnak, hogy — páros élet a legszebb a világon — elkövetkezett a Madge párja is, akit a sors neki rendelt.

Ez a sors-rendelte lovag Brian Fitzgerald volt, ősrégi hírneves család sarja, aki ott hagyta ősei dűledező kastélyát a patkányoknak, ő maga pedig kivándorolt Ausztráliába, hogy hátha az új hazában új családnak a törzsapja lehet? ... Ajánló leveleket hozott mr Frettlbyhez, aki csakhamar megszerette a nyílt szívű, jó kedélyű és becsületes ir nemest. Ez a pártfogás nagy hasznára vált Fitzgeraldnak, mert minden vállalkozásában Frettlby utasításait követvén, csakhamar vagyonosodni kezdett s pár rövid év alatt már szinte gazdag volt. E sikereken nekibátorodva, a fiatal Fitzgerald légvárakat kezdett építeni, és — természetesen — urnót is keresett a légvárakba.

Nem csoda, hogy meg is találta ezt az urnót miss Frettlby Madgeban, aki, asszony-ter-mészet szerint, eleinte ugyan kacérkodott heves-vérű udvarlójával, de mégse bírta sokáig állni az ostromot és nemsokára megvallotta Fitzgeraldnak, hogy — nélküle bizony nem tudna boldogan élni. Ez eddig rendben lévén, még az apával kellett volna beszélni, — de ekkorra már megjelent a vetélytárs is, valami Whyte Oliver személyében, aki szintén Angliából jött s ugyancsak jó ajánló levelei lehettek, mert csakhamar egészen befészkelte magát az öreg Frettlby Márk szeretetébe.

Brian Fitzgerald az első pillanattól kezdve gyűlölte vetélytársát, még pedig nem csupán azért, mert vetélytársa volt, hanem azért is, mert semmi jót se olvasott ki mr Whyte Olivér arcából. Madge is került új udvarlóját, s ahol csak tehette, érezte is vele az ellenszenvét, de Whyte föl se vette ezt; állhatatosan udvarolt Madgenak, sőt azt is megkérdezte tőle hogy nem akar-e a felesége lenni, s ámbár a leány határozottan kikosarazta, mr Whyte azért mégis megkérte a kezét Frettlbytől. És az apa, Madge nagy álmélkodására, kijelentette, hogy

nag, on örülne, ha ez a frigy létrejöhetne. Hiába sirt és tiltakozott Madge; apja, aki eddig valóságos imádkozó leányát s még a vágyait is iparkodott ellesni, most az egyszer nem engedett és konokul ragaszkodott ahhoz, hogy Madge fogadja el férjül mr Whyte Olivért.

Mikor Fitzgerald megtudta ezt, első dolga volt, hogy kérdőre vonta mr Whytet, s ekkor történt az a heves összeszólalkozás Whyte lakásán, amelynek mrs Hableton is tanuja volt. Mivel mr Whyte ugyanekkor pár napra elutazott Melbourneból, Madge és Fitzgerald arra használták föl ezt a távollétet, hogy szövetkezve ostromolták meg mr Frettlbyt s addig könyörögték neki, míg végre az apa, nem bírván ellentállni leánya könnyeinek, beleegyezett, hogy a szerelmesek jegyet váltsanak. Mikor Whyte visszajött s megtudta, hogy mi történt, azonnal kérdőre vonta mr Frettlbyt s meghallván, hogy a dolgon többé változtatni nem lehet, rögtön eltávozott azzal a kijelentéssel, hogy soha többé át nem lépi a ház küszöbét. Maga se tudta akkor még, hogy mennyire igazat mondott, mert még ugyanazon az éjszakán gyilkolták meg a bérkocsiban ...

(Folyt. köv.)

NYILTÉR.

Helyi és vidéki telefon 217.
Iskolás gyermekeknek
Cipő, kalap, fehérnemű
s egyéb alsó ruházati
cikkek a legolcsóbban sze-
rezhetők be.
Leitner Lázár
üzletében.
NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca.
Alapított 1878.

Bercencei szilvát

pálinkafőzésre, hektolite-
renként *hat koronáért*
vásárol az Érmelléki részv.
társaság, Nagypiac-tér 10. sz.

1739.

Egy-két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Egy földbirtokos írja.

Ujváros.

Felkérem, hogy postafordultával küldjön nekem az On Wilhelm-féle antiarthritikus antireumatikus vértisztító teájából két csomaggal. Küldjék ezt a teát Debrecenbe, Szathmári Gábor ház- és földbirtokosnak Debreczen, 1664. házszám. Én ajánlottam a betegnek a teát, mert avval már sokakat meggyógyítottam. Kérem tehát Önt, hogy postafordultával a kért vértisztító-teát magyar használati utasítással utánvéttel küldje meg, de minél gyorsabban. Ugyanannak a fenti betegnek még több adagra is lesz szüksége, mert azt tanácsoltam neki, hogy a teát legalább két hónapon keresztül használja. Még egyszer van szerencsém a fenti címet emlékezetébe hozni és kérem a gyors küldést.

Tisztelettel

Liszkay Ferenc földbirtokos.

Kapható Franz Wilhelm gyógyszerész es. és kir. udvari szállítónál Neunkirchen, Alsó-Ausztria, valamint nevesebb gyógyszerárakban és drogueriakban.

KÖZGAZDASÁG.

Értéktőzsde.

Budapest, szeptember 13.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közúti vasut	— — —	594.—
Városi villamosvasut	— — —	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, szeptember 13.

Buza okt.	— — —	13.98	— 14.—
Rozs okt. re	— — —	12.08	— 12.10
Tengeri ápt. 1907	— — —	12.58	— 12.60
Zab ápr.-ra	— — —	—	— 12.82
Repeze aug.-ra	— — —	32.50	— 10.34

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 szept. 13-án.

Magyar aranyjáradék 4%	— — —	112.50
Magyar koronajáradék 4%	— — —	94.70
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	881.60
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	94.28
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	98.—
Magyar gyermek sorsjegy-kölcsön	— — —	207
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	151.—
Osztrák járadék papirban	— — —	99.—
Osztrák járadék ezüstben	— — —	100.—
Osztrák korona járadék	— — —	117.65
Osztrák járadék aranyban	— — —	99.35
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.55
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.65
Magyar hitelbank részvény	— — —	810.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	672.74
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	676.45
Német birodalmi márka	— — —	19.07
London vista	— — —	117.25
Páris vista	— — —	239.82
20 márkás arany	— — —	95.22
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	23.46

Nagyvárad hetivásái.

A nagyvárad piacton 1906. szeptember 10-11. napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 1-ső 12.60 12.40 Kétszere buza 10.20 10.— 9.80 Rozs ó 10.— uj 9.60 9.40 Árpa ó 10.40 uj 10.20 .10 Zab ó 12.— uj 11.80, 11.60 Tengeri 13.20 13.— 9.60 Borsó 30 Lenese 36.— Bab 20.— Köleskása 36.— Burgonya 4.— 100 kiló lángliszt 25.20 Zsemlyelisz 24.20 Fehérkenyérlisz 23.60 Barnakenyérlisz 20.— Széna fuvarral 4.50 Szalma fuvarral 120. Sózott szalonna 160.— Zsup-szalma —14. A'om-szalma — 8. 1 köbméter bükkfa 7.— Tölgyfa 8.— Cserfa 8.— 1 kiló marhahus I. o. 1.44, kiló marhahus II. o. 1.36 kiló marhahus III. o. 1.28 1 liter ó-bor 1.—, 1 liter uj-bor 80.— liter pálinka —.72, 1 liter szilvapálinka 1.60, 1 liter szesz 2.— 1 m. kő-só 21.80. 1 mm. nyers faggyu 72.— 1 mmjolvast. fagyu 72.— 1 mm. szappan 50.— 1 mm birka gyapju —. 1 m m. magyar gyapj 1 mm. —. hlt. -bor 64.— 1 hlt. ujbör 38 1 m .m. mész 1.80 1 mm kemény faszén 5 mm. puha faszén 3. 1 — hlt. kendermag —. 1 hlt. köles —. 1 hlt. repce —. 1 hlt. dió 40 — 1 hlt. mugyoró —. 1 hlt. aszalt szilva —. 1 kg savanyu káposzta —. 1 kg szalonna nyers 150 1 kg sertésus 144 Flgk1 vereshagyma 12.— 1 kg foghagyma —.40 1 kg bors 220 1 kg paprika 4.50 1 kg barna kenyér 18.— Egy liter kőolaj —.44

Forgalmi kimutatás 1906 szept. 10.—11

Tiszta buza körülbelül 6000 hlt — Kétszere buza 1300 hlt Rozs 1600 hlt Árpa 800 hlt Zab 600 hlt Tengeri 120 hlt burgonya 1000 hlt.

Lábasjószágok Hizott sertés mintegy 286 félhizott 507 drb 2 évesnél feljebb 890 drb 1 évesnél feljebb 810 Südős 496 drb malacz 381 drb. Vágó marha 426 drb Jármos ökör 1749 drb Felső tehén 1314 drb borju 765 drb bivaly 50 drb. juh és kecske 240 drb Ló 2432 darab

Marha ártáblázat 1906. évi szept. 10—11

1 pár I-ső rendű jármos ökör 800—960 korona. 1 pár II-od rendű jármos ökör 700—800 korona. 1 pár II-ad rendű jármos ökör 600—710 korona. 1 drb fejős tehén 180—420 kor., 1 drb vágó ökör 270—440 kor. 1 drb. vágó tehén 220—380 ökör 1 drb veres borju 42—60 kor. 1 drb. fél éves borju 65—100 kor., 1 drb egy éves borju 70—186 kor., 1 drb két éves borju 90—240 korona. 1 drb hizott sertés 120—122 kor., pár fél éves sertés 36—58 kor., 1 pár egy éves sertés 70—86 kor. 1 pár két éves sertés 125—180 korona. 1 drb. igás ló 170—250 korona. 1 p rökörbőr 80—100 gor., 1 pár tehénbőr 60—80 kor. 1 pár borjubőr 10—12 kor., 1 pár lóbőr 30—36. korona.

A SZERZŐSÉGI JEL

Dr. VUCSKIS GYULA.

Nagy-Várad város adóhivatalától.

Ad. 5764—1906 III. ker.

Hirdetmény.

Nagy-Várad város III-ik kerületében Váralja, Velence, Csillagváros városrészekben és a Hegyen levő haszonhajtó foglalkozások, ipar és kereskedő üzletek III. oszt. kereseti adójának megállapítása végett egybehívott bizottság e tárgyalásait — a Tüzoltó laktanyán a sorozó teremben folyó évi szeptember 19-én d. e. 8 órakor fogja megkezdeni.

Miről az adózó közönséget jelen hirdetmény által azzal értesítem, hogy az érdekeltek a tárgyalás napjától egyénekenként még külön értesítve lesznek.

Nagyvárad, 1906. évi szeptember 10-én.

Lukács Ödön,

tánácsos.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától

14698—1906 sz.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré teszem, hogy a városi mértékhitelítő hivatal ez évi november és december hónapokban a mértéket és sulyokat megvizsgálja, miért is mindazok, kiknek birtokában 1902 és 1903 évben hitelesített mérlegek és sulyok vannak, kötelesek ezeket a mértékhitelítő hivatalhoz beszoigáltatni, elkobzás és szigorú büntetés terhe alatt.

Nagyvárad, 1906. szeptember 6

Gerő.

r. főkapitány.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

értesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3/4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, honályos (matt), szines fényképész-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancit kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1 1/2 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

s erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlápák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

BARNAJENŐ

női ruha és divatcikkek áruháza FŐ-UTCA, Veiszlovits-ház.

Üzletmegnyitás!

A n. é. közönséget tisztelettel értesítem, hogy *női divatru üzletemet Nagyváradon, (Fő-utca Veiszlovits-ház)*

megnyitottam.

Aruházamat teljesen fővárosi mintára rendeztem be. Raktáron tartok: **Női divat, kosztüm kelméket, blouz-selymeket, vásznat, fehérneműt.**

Nagy választék áll **csipkékben, ruhadiszekben, rövidárú, varró kellékekben** a t. vevőközönség rendelkezésére

Arum kitünő minőségéért szavatosságot vállalok.

Szolid szabott árak!

A nagyérdemű közönség üzletemben elsőrendű kiszolgálással a legjobb áruknál is igen **előnyös árakkal** találkozhat.

Midőn még megemlítem, hogy ismereteimet, szakképzettségemet és tapasztalataimat a helybeli **Ifj. Kohn Sámuel cégnél** 10 éven keresztül sajátítottam el, magamat a nagyérdemű vevőközönség kegyes jóindulatába ajánlva kérem kitünő pártfogásukat.

Kiváló tisztelettel

Barna Jenő.

Réti Takarékpénztár

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagy-Váradon.

Lebonvólit mindenféle bankügylete:
u. m. váltókölesont nyújt, jelzálogt
kölesont ad kamat okra, betéteket elfogad-
könyvre, 5- % mellett és folyószám
lár a, valamint folyószámlakölesönket nyújt

Konvertál kölesönöket előnyös
kamatláb mellett, előleget nyújt érték-
papirokra, kézi zálogokra stb.

Az intézet
helyisége Szaniszló-u. 61. sz. alatt Uri és
Szaniszló-u.
sarkán Grósz Sándor házában van.

Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünköt idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű

BÚTOROKAT

gyári árban, kezeség mellett a

Magyar Műbútorgyár Részvénytársaságnál
NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: **PORJESZ HEKMAN.**
Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalat
Kivánatra tervek és költségvetések. — Telefon 421 szám.

HAAS FÜLÖP és FIAI

szőnyeg és butorszövet gyárosok
Magyar kir. udvari szállítók.

Nagyvárad, Fő-utca, az új Rimanóczy-palotában.

Biharmegye és Nagyvárad közönsé-
gének ajánlja szíves figyelmébe

dusan felszerelt raktárát.

Eredeti keleti szőnyegek nagy választékban a legolcsóbb áron.

Továbbá minden egyebnemű szőnyegek, futószőnyegek, linoleum kókusz-futók, kókusz-lábtörők, kerevet átvétők,
angora kecskebőrök és erdélyi pókrócok.

PAPIRKÁRPITOK

ugymint: szalon, uri-, ebédlő-, hálószobáknak legújabb styl szerint. Ágy-, asztal, flanell-, koci- és utazótakarók,
függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Butorszövetek a legelegánsabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben.
Jutányos árak mellett.

Haas Fülöp és Fiai gyárosok, m. kir. udvari szállítók. Fő-utca.
Rimanóczy-palota.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.”

Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

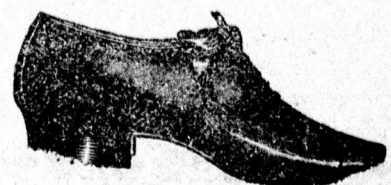
elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

Eladó ház.

Olasziban a Lukács György-utca sarkán levő 1-ső számú, három utcára néző sarokház, hol ma szálloda és vendéglő van, tehermentesen szabad kézből eladó. Bővebbet Kiadóhivatalban.

Van szerencsém a n. é. közönség szives tudomására adni, hogy a *Fő-utcán, Rimanócy-házban* 16 év óta fennálló

fűszerkereskedést

Munk Gábor urtól

megvettem s azt egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

fűszer- és csemege üzletté

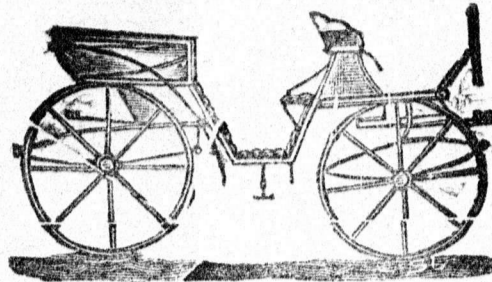
alakítottam át, melyet törvényszékileg bejegyzett saját nevem alatt vezetek.

Ezen a téren szerzett számos évi gyakorlatom garanciát nyújt arra, hogy a nagyérdemű vásárló közönség igényeit minden tekintetben kielégítek. Kérve szives pártfogását vagyok

kittinő tisztelettel

1764

PAP JENŐ.

Villanyerőre berendezett n.-várad KOCSIGYÁR!

Hogy Biharvármegye gazdaközönségének kocsi szükségletét kielégíthessük, gyárunkat

villanyerőre

rendeztük be s így azon helyzetbe jutottunk hogy képesek vagyunk a legnagyobb megrendeléseket a legrövidebb idő alatt teljesíteni.

Raktárunk megtekintését új kocsikból a nagyközönség figyelmébe ajánljuk mindennap reggel 7-től d. u. 6-ig.

Nagyvásár alkalmával a kocsikiállítás Szilágyi Dezső-utcán rendezzük.

Állandó raktárt tartunk u. m. fedeles, fedeleetlen, üveges landauer, landonet, Esterházi, bordás, paszket, kucsir, női hajtó charaban és sandlaufer kocsikból. Bármilyen fék 12 óra alatt szerelgetik.

Mint a gumi kerek helybeli képviselője, azokat részletfizetésre szállítjuk és a tőlünk beszerzett gumikerek javítását díjmentesen eszközöljük.

Elvállalunk ezenkívül mindenféle javításokat u. m. kovács, kerékgyártó, szatler, fényező munkát a leggyorsabban elkészítve.

Mindenféle kocsikellékek u. m. lámpa, szivacs, szarvasbőr, nicklirozott rudvasalás gyári árban kaphatók

Régi kocsikat javítunk s egész újra is kicserélünk.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve, vagyunk tisztelettel

VADÁSZ TESTVÉREK,

kocsigyárosok, Szilágyi Dezső-utca. **Telefon sz. 445.**

Ugy vidéki, mint helybeli levélmegrendelésekre személyesen jelenünk meg. Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldünk. 1737

Vallerstein Fülöp Fiai Nagy-Várad Bémer-tér.

Két nagyobb áruaktár megvétele azon kellemes helyzetbe juttatott bennünket, hogy

intézetek és iskolákba jövő fiu és leánygyermeknek

szükséglendő mindennemű fehérneműket, harisnyákat, zsebkendőket, eddig még nem létezett **olcsó szabott árak** mellett szolgálhatunk. Ugyanezen alkalommal értesítjük n. b. vevőinket, hogy

visszamaradt nyári raktárunkat

saját bevásárlási árunkon alul, tehát gyári áron alul elárusítjuk.

Szőnyegek, függönyök, ágy és asztalterítőkből, felhalmozott izléses raktárunk mélyen leszállított árakon.

Asztalneműek és vásznakban a legjobb gyártmány.

Szövetek, diszek, csipkék minden elfogadható árban. — **Confectio** raktáram, különösen közhasználatra való darabok minden versenyt felülmulnak.

Olcsó, szabott árak minden darabon jelezve és **ezenkívül** még készpénz-vásárlásnál

5⁰/₀ árengedmény.

Postai rendeléseknél a meg nem felelő árukért a pénzt visszaadjuk.

Tisztelettel

Wallerstein Fülöp Fiai.

Márdrjacok és paplanok mérték szerint.

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.